

יִרְאֵת שָׁמַיִם

מִלְתָּא חֲדָתָא

מֵאַמְרֵי קֹדֶשׁ דָּא"ח
שִׁיחֻת קֹדֶשׁ דְּבִרֵי תוֹרָה
מִפִּי קִבּוּד קֹדֶשׁת מְרַן
אַדְמוֹר רַבֵּי דְיִדּוּ חֵי אֲבִיחֶצִירָא שְׁלִיט"א

יו"ל בס"ד ע"י מִכּוֹן 'אוֹר לְיִשְׂרָאֵל'
שַׁע"י יִשִּׁיבֵת 'אֲבִיר יַעֲקֹב'
וּמוֹסְדוֹת 'אוֹר מֵאִיר שְׂמֵחָה' נִהְרִיָּה

מִהַדוֹרֵת פִּיעֵרָה

מלתא חדתא

כל הזכויות שמורות

לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה

נרפס על נייר חו"ל
שאין בו חשש חילול שבת

הארות והערות יתקבלו בכרכה
מכון אור לישרים
רח' יוסף הכנסי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

office@oz-vehadar.com

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

בארץ ישראל:	טלפון: 02-9924603 פקס: 03-5435884
באר"ב:	טל: 718-437-0054 פקס: 718-437-3514
באירופה:	טל: 44-191-430-0333 פקס: 44-191-430-0555

עמוד ועיצוב:
שמאל סאמעט

שְׁעֵרֵי יִרְאַת ה'

רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאַת ה'

הִירָאָה קִיּוֹם לְכָל חֻלְקֵי עֲבוּדַת ה'

בִּירְאָת שְׁמִים כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ בְּתַקוּנֵי זֵהָר
(הַקְדָּמָה ה'): 'בִּרְאשִׁית' (בראשית א א) אוֹתִיּוֹת
'יִרְאָה שְׁבַת', וְזֵהוּ שֶׁאֲמָרוּ בְּהַקְדָּמַת הַזֵּהָר
(א'): 'בִּרְאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, הָדָא הִיא
פְּקוּדָא קְדָמָא דְכוּלָּא, וְכוּ', וְדָא אִיהִי
תַרְעָא לְאַעְלָא גּוֹ מְהִימְנוּתָא, וְעַל פְּקוּדָא
דָּא אֲתַקִּים כָּל עֲלָמָא.

וּכְתַב מוֹרֵר זְקֵנִי ע"ה בְּמַחֲשֵׁף הַלְבָן
(בראשית ד"ה עוד בראשית), כִּי תַבּוֹת
'בִּרְאשִׁית בְּרָא' עִם ב' הַכּוֹלְלִים עוֹלָה 'שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד', 'לְהוֹרוֹת דְּעֶקֶר
הַבְּרִיאָה הִיא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיִּדְעוּ
וְיִכְרִירוּ שֶׁהַשֵּׁם הוּא אֱלֹקֵינוּ וְהוּא אֶחָד מִיָּחִיד,
וְחִיבִים לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ וּלְיִחְדּוֹ בְּיַחְדּוֹ
שְׁלֵם ב'. וְהִרִי תַחֲלַת הַתּוֹרָה כּוֹלְלַת אֶת
הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְכֵמוֹ שֶׁכְּתַב רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם ע"ה
שֶׁתַּכַּת 'בִּרְאשִׁית' בְּגִימָטְרִיא תַרְי"ג ש"ג,
רַמְזוֹ לְתַרְי"ג מִצּוֹת, וְכֵן אוֹת שִׁין רַמְזוֹ

אֲשֶׁר בְּסוּד הַיַּחְדּוּד שֶׁהֵן רַמְזוֹת בְּתַבּוֹת אֱלֹהִים, כְּמוֹ
שֶׁאֲמָרוּ בַּזֵּהָר וְכַתְבֵּי הָאֲר"י זצ"ל, וְאַחֵר זְמַן רַב נִדְּפָנוּ
לְדֵי לְשִׁעָה סֵפֶר צְבִי קֹדֶשׁ וְרֵאשִׁית בְּסוּף דָּף ב' שֶׁכְּתַב
גִּימָטְרִיא ז', וְהוֹסִיף דְּמַשְׁוִים הִכִּי פֶתַח רַבֵּנוּ הַקְדּוֹשׁ
בְּתַחֲלַת הַמִּשְׁנָה בְּמִצְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע ע"ש.
ג. חֻמַּת אֲנָן לְהַחֲדָ"א (פֶּר' בְּרַאשִׁית אוֹת א).

יְסוּד הִיסוּדוֹת וּתְחִלַּת הַחֲכָמוֹת הִיא יִרְאָת
שְׁמִים. וְכֵן נֶאֱמַר בְּתוֹרַתְנוּ הַקְדּוּשָׁה
(דְּבָרִים י יב) 'וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל
מֵעַמּוֹךְ כִּי אִם לִירְאָה'. וְנֶאֱמַר (תְּהִלִּים קיא י)
'רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאַת ה'', שֶׁהַחֲכָמָה הִיא
הַתּוֹרָה, וְרֵאשִׁית שְׁלָה שֶׁבְּלַעְדֶּיהָ לֹא יִתְכַּן
לְהִגִּיעַ לַחֲכָמָה הִיא הִירְאָה, וְכֵמוֹ שֶׁשְּׁנֵינֵינוּ
(אֲבוֹת פ"ג מ"ז) 'אִם אֵין חֲכָמָה אֵין יִרְאָה, אִם
אֵין יִרְאָה אֵין חֲכָמָה', שֶׁהֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה,
וְאִם יֵשׁ חֲכָמָה אֵין זֹאת אֱלָא מִכִּיּוֹן שִׁישׁ
יִרְאָה, וְלֹא תִתְכַּן הַחֲכָמָה מִכִּי שֶׁתִּקְדֵּם לָהּ
הִירְאָה הַטְּהוֹרָה, וּבְלַעְדֶּיהָ אֵין קִיּוֹם לַחֲכָמָה,
כְּמֶאֱמַר הַתַּנָּא (אֲבוֹת שם מ"ט) 'כָּל שִׁירְאָת
חֻטְאוֹ קוֹדֶמֶת לַחֲכָמָתוֹ חֲכָמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת'.

'בִּרְאשִׁית', בְּשִׁבִּיל הִירְאָה הַנִּקְרָאת 'רֵאשִׁית'

וְעַל כֵּן פְּתִיחַת דְּבָרֵי תוֹרַתְנוּ הַקְדּוּשָׁה הִיא

א. בְּתַרְגּוּם לְלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ: 'בִּרְאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים דְּבָר
זֶה הוּא הַצְּוִי הַקּוֹדֶם לְכָל וְכוּ', וְזֵהוּ הַשְּׁעַר לְהַכְנִס
לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וְעַל מִצְוָה זוֹ מִתְקַיֵּם כָּל הָעוֹלָם.
ב. לִשׁוֹן מַחֲשֵׁף הַלְבָן. וְהַחֲדָ"א (פֶּנִּי דוֹד בְּרַאשִׁית א) הִבִּיא
שֶׁשְׁמַע כּוֹ מִזְמָן אֶחָד וְדָחִיל חֻטְאִין, וְהוֹסִיף: וְהַנְּאִנִּי
כִּי תַחֲלַת הַתּוֹרָה שֶׁם רַמְזוֹ יַחְדּוֹ וְתַבְרָן וְכָל הַכּוֹנִנוֹת

למצות שבת השקולה פנגד תרי"ג מצות ד'.
 ומו"ר זקני ע"ה כתב עוד במחשף הלכן
 (פר' פקודי לח כה) שכל עקר התורה נרמז
 בתחלת התורה בתבת בראשית, וכן ידועים
 דברי הגאון מוילנא ע"ה שתחלת התורה
 כוללת את כל התורה כלה^ה, ועוד מקבל
 בשמו שבתבת 'בראשית' נרמז כל התורה
 ומצותיה, והיראה הנרמזת בתבת 'בראשית',
 כאמור, היא יסוד ושרש ועקר לכלן.

והנה דרשו חז"ל (ראה באותיות דרבי עקיבא אוח
 ב): 'בראשית' - בשביל היראה
 שנקראת 'ראשית', שנאמר 'ראשית חכמה
 יראת ה'', שזה היה עקר תכלית בריאת
 העולם, כדי שיראו מה' יתברך, שנאמר
 (קהלת ג יד) 'והאלהים עשה שיראו מלפניו',
 וכך כתב הרמ"א (אור"ח סי' א' ס"א) 'שויתי ה'
 לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), הוא כלל גדול
 בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים

לפני האלהים, ויזכר שמלא כל הארץ
 כבודו, ולית אתר פנוי מיניה כמו שכתוב
 (ירמיה כג כד) 'אם יסתיר איש במסתרים ואני
 לא אראנו נאם ה'''. ואם יזכור תמיד את ה'
 יתברך ולא יסיר דעתו ממנו, יזכה לעבדו
 בלבב שלם בכל עת, בתורה בתפלה, ובעת
 עסקו בדבריו הפרטיים, הארציים
 והגשמיים, בכחינת 'בכל דרכיך דעהו והוא
 יישר אורחותיך' (משלי ג ו), כי פשיתבונן
 במשמעות 'בראשית', בחינת 'ראשית חכמה
 יראת ה'', שזה הראשית של כל דבר, על
 ידי זה מחבר הודו על ארץ ושמים,
 שגשמיות ורוחניות הכל דבר אחד אצלו,
 והוא הנאמר 'את השמים ואת הארץ'.

'ראשית חכמה יראת ה'', שהיא קודמת לכל

וכתב הראשית חכמה בפתיחה לספרו, כי
 לכן קרא שם הספר 'ראשית חכמה',

ו. ממור אבי ע"ה שמעתי על דברי הגמרא (בבא בתרא
 עד) אודות שהוא טייעא דאמר לרבה בר בר חנה:
 'תא אחי לך היכי דנשקי ארעא ושמיא', בוא ואראה
 לך היכן נושקים ומתחברים השמים והארץ.
 ויש להתבונן, וכי בא ללמד אותו גיאוגרפיה או
 אסטרונומיה. אלא הבאר הוא על דרך מה שאמר
 הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה על הפסוק
 בתהלים (קטו טז): 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני
 אדם', ובאר הרבי מקוצק: השמים הם כפר של ה', הם
 שמימיים ומלאכי מרום מצויים בהם. תפקידו של
 האדם אינו אלא לעשות גם מהארץ - שמים. לבני
 האדם ה' נתן את הארץ למען ירוממוה לדרגת שמים.
 והוא טייעא אכן בקש ללמד את רבה בר בר חנה
 דרך חיים על פי התורה הקדושה, כיצד למצא חוט
 מקשר בין הפעולות הגשמיות לתכליתן הרוחנית, שכן
 אצל איש יהודי, כל פעולה ומעשה, גם גשמי, יש בו
 רוחניות, פמוכא בשלחן ערוך בסימן רל"א שפותרתו

ד. בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו שהשבת שקולה
 פנגד כל המצוות שבתורה (ירושלמי נדרים פ"ג ה"ט).
 ה. בפרוש הגר"א לספרא דצניעותא (פ"ה ד"ה והכלל):
 כל מה שהיה והיה ויהיה עד עולם, הכל פלול
 בתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל, ולא הפללים
 בלבד אלא אפלו פרטיו של כל מין ומין ושל כל אדם
 בפרט, וכל מה שארע לו מיום הולדו עד סופו, וכל
 גלגוליו וכל פרטיו ופרטי פרטיו, וכן של כל מין בהמה
 וחייה וכל בעל חי שבעולם, וכל עשב וצומח ודומם,
 וכל פרטיהם ופרטי פרטיהם בכל מין ומין ואישי
 המינים עד לעולם, ומה שיארע להם ושרשם [וכו'],
 וכל זה נכלל פלו בפרשת בראשית עד נח כמו שפיתבנו
 כאן בס"ד, וכלל נכלל בפרשה הראשונה עד ברא
 אלקים לעשות פנ"ל, וכלל כללי הפללים בפסוק ראשון
 בז' תבות ז' אלפי שנה. [ועוד נוסף שם בהג"ה שמקור
 כל הפללים הוא בתבת בראשית ב' אותיותיה ובדגש
 של אות ב"ת].

להורות כי קדם לכניסת שום חכמה בין חכמת הגמרא בין חכמת הקבלה, לכל, צריך שתקדם היראה, וכמו שאמר ראשית חכמה יראת ה'. והיינו מתניתין 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת' וכו'.

ומפני סבה זו יצדק שם ספרי ראשית חכמה, כי מאחר שהיראה והמעשה היא עקר החכמה כמה שנאמר, אין העקר על למוד החכמה אלא על ההקדמה שלה שהיא היראה. והמעשה הוא הנקרא חכמה באמתות, וכמו שאמר הפסוק (איוב כח כח) 'ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה', ודרשו בשבת פרק ב' (לא): אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר, אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה' וגו', וכתב 'ויאמר לאדם הן יראת ה' היא

חכמה' וגו', שכן בלשון יוני קורין לאחת הן. וכיון שהיראה היא העקר, מי שיהיה בו היראה הוא הראוי שיקרא חכם, ומי שאין בו יראה אין לו חכמה'.

ובן מובא בתקוני זהר (תיקון ב' יח). שכתבת 'בראשית' נרמזה יראת שמים, ש"ב יראת - שב ביראת ה'. כי היראה היא הפלי לחכמה^ח. ולכן בתחלת התורה 'בראשית' ברא אלהים רמז את המצוה הקודמת לכל היא יראת ה', כנאמר 'ראשית חכמה יראת ה' כי היא השער להכנס לאמונה, ועל כן על מצוה זו העולם מתקיים.

והבעל שם טוב הקדוש ע"ה אמר גם הוא בדברים הללו (כתר שם טוב אות שצ"א), שתכלית הכל היא היראה, כי אם אין יראה אין חכמה ספונה וחשובה כלל, ותכלית חכמה היא יראה^ט, והוסיף שכל פי זה יבחין האדם אם יש לו יראה בשלמות,

היא 'שכל פונותיו יהיו לשם שמים', וזה נפסק שם: 'בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יבון להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב 'בכל דרכיך דעה', ואמרו חכמים: כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וכו', יהיו כלם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו וכו'. וכאמור, התבוננות בתכלית בריאת העולם וראשיתו, ביראת ה' שהיא ראשית החכמה, מתבררת גשמיות ורוחניות לעבודה אחת בלבב שלם.

ז. ומביא את דברי המדרש (שמו"ר מ א): אמר רבי הושעיא, כל מי שהוא יודע ואין בידו יראת חטא אין בידו פלוג, כל נגר שאין בידו ארגליתא (כלי אפנות) שלו אינו נגר, למה שפסליות (מפתחות) של תורה ביראת חטא שנאמר (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצר'. אמר רבי יוחנן, כל מי שידע תורה ואינו עושה, מוטב

לו שלא יצא לעולם אלא נהפכה השליא על פניו, לך נאמר 'ויאמר לאדם הן יראת ה' וגו'.

ח. בתקוני זהר: 'בראשית', תפון יראת, מה אשתאר מאינון אתנון, ש"ב, וירא דמלה שב ביראת ה', ואם לית דחילו לית חכמה, כמה דאוקמוהו 'אם אין יראה אין חכמה', בגין דיראה היא אוצר לחכמה, איהי גניזו דילה, איהי טמירו דילה, איהי ביתא דמלקא [- בראשית, שם יראת. מה נשאר מאותן אותיות, ש"ב, וסוד הדבר - שב ביראת ה', ואם אין יראה אין חכמה, כמו שבארנו אם אין יראה אין חכמה. משום שיראה היא אוצר לחכמה, היא הגניזה שלה, היא הטמנה שלה, היא בית המלך].

ט. ושם, שהגם שצריך לעבד השם יתברך באהבה ויראה, אין צריך לתפס רק יראה, וממילא תשרה עליו אהבת הבורא יתברך, כי דרכו של איש (קידושין

כָּנַר לִפְנֵי אַבְרָהָם, כְּמוֹ 'שְׂרָגָא בְּטִיּהָרָא
לֹא מְהִינִי' (חולין 50), וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה פְּעֻלָּתוֹ
כָּלֵל, בֵּן מִדּוֹתֵיהֶם שֶׁל הַצְּדִיקִים, אֵינֶם
עוֹשִׂים שׁוֹם פְּעֻלָּה בְּתַאֲוֹת הָעוֹלָם, כִּי
תָמִיד הֵם בְּטִלִּים מִמְּצִיאוֹתֵם מִיִּרְאָת
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב 'מָה ה' שׂוֹאֵל מֵעַמּוֹךְ', שֶׁתִּהְיֶה
בְּמִדְרַגַּת 'מָה', שְׂאִינוֹ חִמָּד וּמִתְאַוֶּה
לְשׁוֹם דְּבָר, וְעַל יְדֵי 'מָה' תִּזְכֶּה לָזֶה, עַל
יְדֵי 'כִּי אִם לִיִּרְאָה' כו'.

וּבְאֵר בְּמִשְׁל, אִם אֶחָד מִן הַשָּׂרִים עוֹמֵד
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְיַעֲבִירוֹ לִפְנֵי דְבַר שֶׁהוּא
הַגָּדוֹל שֶׁבְּתַאֲוֹת, שָׂאֵם לֹא הִיָּה עוֹמֵד
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הִיָּה מִתְאַוֶּה לְתַאֲוָה הִיָּה, עִם
כָּל זֶה, בְּעַמְדוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ מִרְחִיק אֶת
עַצְמוֹ מִלְּהִתְאַוֹת לְדְבַר הַהוּא, וְהוּא מִפְּנֵי
שֶׁכָּל כֶּף גְּדוּלָּה עָלָיו הַבּוֹשָׁה וְהָאִמָּה
מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ, עַד שְׂאִינוֹ רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ
בְּמִדּוֹתָיו, וְכָלֵם בְּטִלוֹ מִמְּצִיאוֹת נִגְדֵי יִרְאָת
הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פסחים ח).
'לְמָה צִדִּיק דּוֹמֶה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

אֶת הָאֱלֹקִים יִרָא - כִּי זֶה כָּל הָאָדָם

עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְאֶת מִצְוֹתָיו שֶׁהֵם
מִצְוֹת עֲשֶׂה 'שְׁמוֹר' לְקִיָּמָם, 'כִּי זֶה',
הַמִּצְוֹת הַלָּלוּ, עֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, הֵן הֵן כָּל
הָאָדָם הָרוֹחֲנִי הַשָּׁלֵם בְּרִמ"ח אֵיבָרָיו
וּשְׁס"ה גִּידָיו הָרוֹחֲנִיִּים*. שְׂאִמְרוּ חז"ל (זוהר
וישליח קע:), כִּי רִמ"ח אֵיבָרִים הֵנָּם כְּנֻגָּד

שְׁלֵמוֹת הָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ בְּהִיּוֹתוֹ יִרָא אֱלֹקִים
וְשׁוֹמֵר מִצְוֹתָיו

כִּי מִצְוֹת הַתּוֹרָה מִתְקַיְּמִים עַל יְדֵי הִיִּרְאָה
כְּדַבְּרֵי הָאֱלֹשִׁיף הַקָּדוֹשׁ בַּפְּסוּק (קהלת יב
ג) 'אֶת הָאֱלֹהִים יִרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי
זֶה כָּל הָאָדָם', 'אֶת הָאֱלֹהִים יִרָא' מִלְּעַבֵּר

בְּעֵינָיו כְּמוֹ קֶטֶן, וְאֵינוֹ רוֹצֵה שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ שׁוֹם כְּבוֹד
מִחֲמַת גְּדֻלּוֹ וּשְׁרָרוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂים לוֹ כִּשְׁהוּא בְּבֵיתוֹ
בְּפְנֵי עַצְמוֹ, כִּי אֵז עוֹשִׂים לוֹ כְּבוֹד וּבּוֹשִׂים וְיִרְאִים
מִפְּנֵי, אֲמָנָם כִּשְׁהוּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הוּא וְכָל מִדּוֹתָיו
נִתְבַּטְּלוּ, מִפְּנֵי יִרְאָתוֹ וּבִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וְזֶהוּ שְׂאִמְרוּ
'מָה ה' שְׂאֵל מֵעַמּוֹךְ', פְּרוּשׁ, שֶׁתִּהְיֶה בְּמִדְרַגַּת 'מָה', עַל
יְדֵי לְדַבָּקָה בֵּה'.

א. וְעַל יְדֵי קִיּוֹם כָּל רִמ"ח מִצְוֹת זִכְרִים לְשִׁבְחַת ה'ה'
יִתְבָּרַךְ בְּכָל רִמ"ח אֵיבָרִים, וְזֶהוּ שְׂאִמְרוּ (ילקוט

ב: וכו'). וּמוֹכָא בְּגִנִּי יִשְׁשָׁכָר (מאמרי חודש תשרי מאמר ד
אות יד, חודש ניסן מאמר ג' סוף אות ט, ועוד): וְכִתְבוּ תִלְמִידֵי
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בְּשֵׁם רַבָּם, שֶׁהַשְׁתַּדְּלוּת מִן הָאָדָם אֵינוֹ
רַק לְהַשְׁיֵג עֲבוּדָה מִיִּרְאָה, וְה' יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לוֹ הָאֱהָבָה
כִּי יִרְכּוּ שֵׁל אִישׁ וְכו', כִּי כָּבֵד יִדְעֵת יִרְאָה בְּחִינַת נִזְקָא
וְאֱהָבָה דְּכוּנָא, וְהָבֵן. וְרָאָה עוֹד לְהֵלֵן בְּהִרְחֵבָה בְּעֵינָיו זֶה.
י. וְעוֹד שֵׁם בְּכֶתֶר שֵׁם טוֹב (אות שיד) שֶׁהַעֲצָה לָזֶה
הִיא עַל יְדֵי 'וּלְדַבָּקָה בּו', כְּמוֹ הַשָּׂר, אֲפִלּוּ אִם הוּא
הַגָּדוֹל שֶׁבְּכָל שָׂרֵי הַמְּלִיכָה, בְּעַמְדוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הוּא

עשה, 'אלקיעם' בקיום הזהירות במצות לא תעשה, שעל ידי קיום המצות זוכים לדבקות בה' יתברך^ה, וממילא 'חיים כלכם היום' בזכות המצות שתקיימו.

וכאשר נתבונן בלשון הכתוב ובדברי האלשיך הנזכרים, נבין להשפיל כי הסר מרע והעושה טוב, הירא את האלוקים ושומר מצוותיו, הוא ראוי להקרא 'אדם', כדכתיב (שמות ל לב) 'על בשר אדם לא ייסף', ומדוע לא נאמר 'על אדם לא ייסף', כי עקר השם 'אדם' הנו הנשמה,

רמ"ח מצות עשה שעל ידי המצות מקבלת הנפש הגשמית את קיומה, ושם"ה הגידים הנם כנגד מצות לא תעשה^ב, אשר אם חלילה וחס יעבר על אחת מהנה יגרם לגיד שפגג העברה שעשה לאבד מקור חיותו^ג.

וכמו שפרש הרב אור החיים ע"ה בפסוק (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום', כי מצות עשה רמוזים בשם הוי"ה, ומצות לא תעשה רמוזים בשם אלהי"ם^ד, ועל כן אמר משה רבנו ע"ה 'ואתם הדבקים בה' בקיום מצות

איננו כי אם הנפש השכלית אשר מתלבשת בגוף הנקרא לבוש שלה בעולם הזה.

ד. שרש מצות עשה ממדת החסד ושרש מצות לא תעשה ממדת הדין, כדאיתא בתקוני זהר (תיקון כ"א נה): דפקודין דעשה אתייהיבו מימינא ופקודין דלא תעשה משמאלא. ומין רומז לחסד ואלו השמאל רומז לגבורה, כדאיתא (פתיחת אליהו שבהקדמת תיקוני זוהר יז): חסד דרועא מינא גבורה דרועא שמאלא. וראה גם בזהר חדש (עג): ברזא דחסד דאברהם אחיד בה ולקבלה מצות עשה וכו' ובגין כן מצות עשה רמ"ח פחושפן אברהם וכו'. ברזא דגבורה דאחיד בה יצחק וכו', דהא יצחק במצות לא תעשה אחיד וכו', ומצות לא תעשה מסטרא דדינא אתי, דהא מענישין ליה לבר נש כד עבר עלה, ובגין כן חושפן מצות לא תעשה ברזא דדרגא דיליה, ברזא דשס"ה, לקביל יומין דשמשא דנהיר מסטרא דגבורה.

ה. ועל ידי קיום רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה זוכה להשלים שם הוי"ה ברוח הוא, כדאיתא בתקוני זהר (הקדמה ד): על הפסוק (שמות ג טו) 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר', 'שמי' עם י"ה - שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה - רמ"ח. ועוד שם (תקון כ"ב סד): אמר קודשא בריך הוא למשה, 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדר', 'שמי' עם י"ה שס"ה פקודין דלא תעשה, 'זכרי' עם ו"ה רמ"ח פקודין דעשה, לאחזא דאורייתא בשמא דקודשא בריך הוא אתבריאת.

תהלים רמז תשכג) 'כל עצמותי תאמרנה' (תהלים לה י) אמר דוד אני משבחך בכל אברי ומקום בהן המצות. כי על ידי קיום כל רמ"ח מצות זוכים לזכר האברים שיהיו ראויים לשבח לפניו יתברך (ראה אלשיך שיה"ש ד יד).

ב. בזהר: דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתייהבו וכו', ואית בבר נש שס"ה גידין ולקבלהון שס"ה פקודין דלאו אינון אתייהבו למעבד [-שיש בגן אדם רמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות התורה שנתנו לעשותם וכו', ויש בגן אדם שס"ה גידים וכנגדם שס"ה מצות שלא נתנו לעשותם].

ג. ראה גם בשערי קדשה (ח"א שער א): וכמו שלבוש גוף האדם יעשהו האמן בתבנית איברי הגוף, כן עשה הוא יתברך את הגוף שהוא לבוש הנפש בתבנית דיוקן הנפש, ברמ"ח אברים ולהם שס"ה גידים המקשרים את האברים, ולהמשיך על ידם הדם והחיות מאבר אל אבר כדמיון צנורות, ואחר יצירת הגוף נפח בו נפש חיה כלולה מרמ"ח אברים ורחנים ושס"ה גידים, ויתלבשו תוך רמ"ח אברים ושס"ה גידים של הגוף, ואז פועלים איברי הנפש פעלתו על ידי הפלים שהם איברי הגוף פגרוץ ביד החוצב בו וכו', ועל דרך זה שס"ה גידים ורחנים של הנפש מתלבשין תוך שס"ה גידים שבגוף, וממשיכין מזון הגופני שהוא הדם אל רמ"ח איברי הגוף, עם מזון הרוחני פנימי בתוכו לפגס רמ"ח איברי הנפש וכו', נמצא כי האדם בעצמו

והבשר אינו אלא חפוי וכסוי גשמי לנשמה הרוחנית. ומעתה 'זה כל האדם' - היותו ירא אלקים וסר מרע וכמיהתו והשתוקקותו לשמר המצוות ולקיימן כראוי¹.

ומהגאון רבי אלחנן בונים וסרמן הי"ד מובא ש'זה כל האדם' ממש, ואם אין בו יראת שמים אינו בגדר אדם כלל². וכל מדרגת האדם תלויה במדת יראת שמים אשר בקרבו, אם מעט ואם הרבה, ואם יש בו יראת שמים מרבה הוא אדם גדול, ואם יש בו מעט יראת שמים הוא אדם קטן, ואם אין בו כלום אינו אדם כלל, רק בעל חיים בתמונת אדם³.

'כי אם ליראה' - הרי בהמשך הפסוק מובאים דברים נוספים

ואחר שידענו כי היראה היא ההקדמה לכלל התורה והמצוות נבין מה שיש לעיין בפסוק 'מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה', שעל פניו נראה כי כל בקשת ה' מאתנו היא יראת שמים, אף בהמשך הפסוק נראה כי ישנם עוד דברים אותם מבקש ה' מאתנו, 'ללכת בכל דרכיו,

ולאהבה אתו, ולעבד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. לשמר את מצוות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוה היום, לטוב לך'. אם כן כיצד יובנו אמרי קדוש 'מה ה' אלהיך שאל מעמך', שמשמעו מה בסוף הכל הקדוש ברוך הוא מבקש מאתנו, 'כי אם ליראה' רק דבר קטן והוא ליראה את ה', נמצא אם כן כי סופו של הפסוק סותר את תחלתו.

פירוש בזה מצינו בפסוק נוסף (דברים יא כב): 'כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשותה לאהבה את ה' אלהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו', שגם בו אנו נדרשים לכמה וכמה חייבים: שמירת המצוות, אהבת ה', ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו, ולא רק ליראה את ה'.

פיעין זה נמי בפסוקי הברית שבפרשת התשובה (שם ל ו), בהם התבשרנו כי בעתיד, 'ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך', ומילת הלב תועיל לנו 'לאהבה את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייד'. הרי אומר, למען חיינו אנו

(קונטרסים, קונטרס דרך אמת) וזה לשונו: האמת אמרו (ברכות לג): שאין להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, והא לך ראיה, שאחר מתן תורה שהיו כל ישראל גדולים יותר מקל נביאים, כי ה' דבר עמם פנים בפנים, ונאמר אחר כך (שמות כ יז) 'לבעבור נסות אתכם, ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו', ולא נאמר להם לבעבור תהיו צדיקים וחסידים בעלי מופת ורוח הקדש, אף 'לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו', הרי שהכל בכלל יראת חטא והיראה היא עקר.

ו. וכבר כתב באור החיים ע"ה (בראשית א א): כל מי שיש בו יראת שמים הוא משפן השכינה, כאמרו (תהלים עח ט) 'אהל שכן באדם' (ועיין עוד בדבריו לויקרא יח ב: יט לג: כו יא).

ז. ולכן מבקשים בברפת החדש ב' פעמים על יראת שמים, כי הוא הדבר הנחוץ ביותר לאדם.

ח. כן הוא בקיצ מאמרים להגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד (עמ' ז). ובאותו ענין יש לציין למה שפבר קדם וכתב אחד מתלמידיו ה'בעל שם טוב', הרה"ק רבי משולם פיבוש מוצאב"ז ע"ה בספרו 'ישר דברי אמת'